



Molí nou de Vilella

Gisclareny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Al sud del molí vell i al costat del torrent de Vilella.
Emplaçament	A sota del nucli de Vilella. Pista de Berta a Vilella (5 km) continuar fins als molins (1 km)
Alçada:	896
Coordenades:	
Latitud:	42.24044
Longitud:	1.81069
UTM Est (X):	401875
UTM Nord (Y):	4677157

Classificació

Número de fitxa	08093 - 207
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Modern Popular
Segle	XVII-XIX
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Restuarat pel seu propietari com a habitatge i residència ha conservat la planta bauxa i el soterràni de forma intacte i amb tots els element originaris del molí.
Protecció	Inexistent
Accés	Restringit
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	000303000DG07E0001ZK
Fitxes associades:	
Molí vell de Vilella	
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	dj., 03/10/2019 - 02:00

Descripció

Molí situat uns metres més avall del molí vell de Vilella al costat esquerra del torrent de Vilella i també del torrent de la Font de baix. El conjunt arquitectònic es compon del casal moliner, la sala de les moles i els carcavans. La bassa es conserva situada a la part posterior i el salt és visible en un costat. El casal moliner presenta una planta més aviat rectangular compost per una planta soterràni ocupada pels carcavans, una planta baixa amb la sala de les moles, un primer pis i unes golfes cobertes amb teulada a dues vessants de teula ceràmica damunt de cavalls i llates de fusta amb el carener perpendicular a la façana principal que s'orienta a l'est on hi ha la porta d'entrada. Presenta els muntants i la llinda de pedra picada. Damunt seu hi ha una eixida amb balcó de fusta i aixoplugada per una coberta a un únic vessant de teula ceràmica damunt de llates i cavalls de fusta i on hi ha oberta una blaconera i una finestra de tipus allindat. A la planta segona hi ha una darrera obertura allindada coincidint amb les golfes. La façana de migdia hi ha la sortida del carcavà amb volta de canó de tipus encofrat construïda en pedra tosca i on encara hi ha al seu foins el rodet amb el banc, el dau i la clau de l'engegador així com part de l'arbre que connectava amb la sala de moles. Damunt seu hi ha una obertura allindada coincidint amb la sala de les moles i dues més al pis del damunt coincidint amb l'habitatge del moliner. La façana oest hi ha anexionat un cos i volum més tardà i la nord aprofita l'àmbit de l'antiga bassa convertida en aparcament de la casa i el salt amb el cup en un costat. L'aparell constructiu és de maçoneria de carreus de pedra mal treballats i escairats, units amb argamassa de calç i col·locats en filades irregulars. Les cantonades són de pedra més ben desbastada i unida mitjançant argamassa de calç. L'interior de la planta baixa conserva el casal moliner amb tots els elements de la maquinària d'un molí perfectament conservats. Es conserven les moles volanderes i la mola sota amb els corresponents riscles i dins del calaix o caixa de fusta que les protegeix i evita que la farina i el gra caiguessin. L'arbre o eix del molí que connecta les moles amb el carcavà, el farinal, el vessador, la tremuja amb el canalet per on es dipositava el gra i fins hi tot la cabra per canviar les moles. Es conserva en perfecte estat. El paviment de la sala és de rajola ceràmica disposada de forma reticulada i en un costat hi ha l'escala que permet connectar amb l'estatge del moliner. Aquest es conserva completament reformat i adaptat com a habitatge tot i que manté l'estructura bàsica.

Observacions:

La mola sotana funcionava juntament amb la mola superior o "volandera" en la conversió del blat dipositat en unes tremuges amb farina. Ambdues moles anaven unides amb un eix vertical o arbre. L'arbre o eix del molí era reforçat per unes anelles de ferro per evitar que la fusta s'estellés i anava connectat al coll-ferro, una barra de ferro clavada al capdamunt de l'arbre amb la part inferior amb una secció rectangular, la mitjana cilíndrica i la superior quadrada on s'hi encaixava la nadilla. El coll ferro travessava pel mig les dues moles; la inferior fixe anomenada sotana i la superior mòbil, anomenada volandera. La nadilla era una peça de ferro que tenia la forma de dues pales, amb els extrems més primers que el centre i en la que hi tenia un forat quadrat al centre que s'ajustava a la part superior del coll-ferro. Anava encaixada i ajustada a la part inferior de la mola volandera amb la funció de sostenir-la. La mola volandera amb la part inferior incisa formant cèrcols estava en contacte amb una mola fixe o sotana que tenia un forat al seu centre per al que s'hi encaixava la part cilíndrica del coll ferro. El frec de les dues moles, la volandera en el sentit de les agulles del rellotge i la sotana rígida generava la mòlta del gra. Si la mola volandera tenia unes incisions en forma de cèrcols, la sotana els tenia rectes. La funció d'aquests ratllats era la d'apartar el segó, facilitar la mòlta del gra i ajudar la circulació del gra mig mòlt del centre de la mola fins a l'extrem exterior. Per tal que el gra triturat penetrés al mig de les dues moles; primer calia netejar-lo rentant-lo i deixant-lo en remull unes hores. Després s'assecava i acte seguit es dipositava per un embut de fusta, anomenat tremuja on s'hi accedia per uns graons. Per un conducte, dit el canalet anava a parar a dins de l'ull de la mola volandera, protegida per una caixa de fusta o riscle per evitar que la farina s'escampés.

Història

El molí de Vilella no en tenim masses referències escrites doncs, Si Francesc Caballè (Caballè o Cantalapiedra, F; 1996) esmenta que va funcionar fins el segle XVII quant es va reemplaçar pel nou; Eduard Martín especifica que no hi ha constància d'un molí a Vilella fins el segle XIX. Malgrat tot. Gener Aymaní en el seu llibre de "Els molins fariners de la vall del Bastereny" argumenta el mateix que Caballè dient que el molí vell va funcionar fins el segle XIX i afegeix que el 1894 els dos molins eren habitats. Sembla ser que ambdós edificis són contemporanis malgrat denominar-se vell i nou. En el cadastre de 1776 sembla correspondre amb la casa núm.69 a nom de Josep Casadessús on hi tenia 2 cases, estava habitat per 4 persones i pagava 2 lliures i 18 sous de cadastre personal, 4 lliures, 19 sous i 9 diners de cadastre reial i 15 sous i 2 diners per a caps de bestiar. En l'amillament de 1863 (ACA. Llibrets de compliment Pasqual. Amillament de 1863) extret de Martín; 2005 Annex 21. especifica que la casa del molí (molí nou) estava a mans de Ramon Casadessus on hi vivien persones majors de 7 anys i pagaven una contribució rural de 131 rals i 72 d'urbana. No especifica res per als caps de bestiar. El 1815 el masover de la casa era Martí Casadessús i el 1851 és propietat d'un home de Bagà i el masover és Ramón Casadesús. La casa va sobreviure el flux migratori de 1900 i va quedar abandonada. Actualment està rehabilitada i ben conservada.

Bibliografia

AYMANI I DOMINGO, G (2002). Els molins hidraulics de la vall del Bastereny.Exemples d'una activitat preindustrial desapareguda Associació Medieval de Bagà;
BOLÓS MASCLANS, JORDI; NUET I BADIA, JOSEP (1983).Els molins fariners. Ketres Editora. S.A. Barcelona.
CABALLÈ I CANTALAPIEDRA, F (1996). Les tres-centes cases de Giscareny. Columna Albí; MARTIN, E (2005). Una mirada sobre la història de Gsclareny.
DDAA (2007) Catàleg específic de masies i cases rurals de Gisclareny Fitxa 01. Annex a la normativa.(dades històriques a les masies incloses); AHG. Cadastre de 1776.
ACA:Llibrets de compliment Pasqual. Amillament de 1863. Extret de Martín, E; 2005. Annex, 21 i 22.



